

corde obtemperetis Deo, nec vestrum otium necessitatibus Ecclesiae præponatis, cui parituri, si nulli boni ministrare vellent, quomodo nasceremini non inveniretis. » Ex hoc loco probat Calvinus, consuevisse olim, ex monasteriis Episcopos et Clericos aliquando peti, ex quo vult esse consequens, eos, qui Monachi fiebant, ideo fieri solitos, ut se ad Episcopatum, et similia Ecclesiastica munera præpararent: Sed hoc non esse consequens, nemo non videt, et verba illa Augustini contrarium indicant. Nam in primis si Monachi illi insulae Caprariae se præparant ad Ecclesiastica munera, quid opus fuit eos hortari, ne recusarent ea munera, si quando ad ea vocarentur? Deinde, cur Augustinus eos hortatur, ut propositum suum custodiant, et usque in finem perseverent, si non erant ibi perpetuo mansuri, sed solum ad tempus, donec videlicet se præparassent Ecclesiastico ministerio?

Tertio, dicit ibidem §. 10. Augustinum cum legitimum monachatum nobis deformat, omnem rigidam exactiorem voluisse abesse earum rerum, quæ nobis verbo Domini liberae relinquuntur. Hoc mendacium esse, patet ex locis supra allegatis ex Augustino in Psal. LXXV et XCIX et aliis infra citandis.

Quarto, dicit ibidem, Augustinum requirere in Monachis, ut omnia sua instituta referant ad eam pietatem, quam Deus omnibus commendavit, id est, ad charitatem Dei et proximi; nostros autem Monachos nescio quam novam pietatem sibi finxisse, cujus meditatione sint omnibus perfectiores. Hoc quoque mendacium est, et solum vere dicit Calvinus, nescio quam novam pietatem etc. Vere enim nescit, quam novam pietatem Monachi finxerint; nihil enim finxerunt novi, cum omnibus suis votis nihil aliud cupiant, quam perfici in charitate. Quod vero monastica vita sit perfectior vita secularium, quod tantopere exhorret Calvinus, Augustinus aperissime docet in epist. 89. g. 4. ad Hilarium, ubi sic ait: «Magister bonus mandata legis ab ista excellentiore perfectione distinxit; ibi enim dixit: Si vis ad vitam ingredi, serva mandata; hic autem: Si vis perfectus esse, vende omnia quæ habes etc.»

Quinto, dicit ibidem §. 11. vitam monasticam nusquam esse vel una syllaba a Domi-

no approbatam. Hoc mendacium refellit Augustinus loco jam citato, et Chrysostomus hom. 17. ad populum: «Tanti est, inquit, Philosophia a Christo introducta.»

Sexto, dicit §. 12. nulli unquam veterum venisse in mentem, dicere Christum aliquod consuluisset, sed omnes una voce clamare, nullam penitus voculam a Christo emissam, cui non sit necessario obtemperandum. Hoc impudentissimum est mendacium; ipse enim nullum adduxit testem ad suam sententiam confirmandam. Nos autem in sequenti questione adducemus omnes veteres, qui revera una voce clamant, multa esse consilia Evangelica. Nunc sufficiat locus Augustini citatus.

Septimo, dicit ibidem, Monachos, ut videantur aliis perfectiores, promittere se consilia Evangelica servaturos, de non jurando, de inimicis diligendis, de non appetenda vindicta. At neque ista ulli Monachi voverent, et nos ea non consilia, sed præcepta esse dicimus.

Octavo, dicit §. 14. Patres toto pectore abhorruisse ab illa blasphemiam et sacrilego dogmate, quo professio monastica secundum Baptisma nominatur. At nos ostendimus, Athanasium, Hieronymum, Bernardum, Thomam, non abhorruisse ab illa sententia. Ipse vero pro se nullum adduxit.

Nono, dicit ibidem, tempore Augustini viros Monachos totos se ad charitatem proximi accommodavisse, nosfros autem a tota Ecclesia discessionem fecisse. Id vero probat dupliciter. Primo, quia veteres Monachi ad eandem Ecclesiam cum cæteris Christianis conveniebant, et cum iisdem Sacramenta participabant; nostri autem proprias habent Ecclesias, propria altaria etc. Secundo, quia I. Corinth. I. Apostolus vocat schismaticos eos, qui dicebant: *Ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cepha* (1); At Monachi dicunt: *Ego sum Augustini, ego Benedicti, ego Francisci.*

Hic est mendacium duplex: Nam in primis falsum est, veteres Monachos non habuisse proprias Ecclesias, Altaria, Sacramenta: Nam olim tam Eremitæ, quam Cœnobitæ fere omnes extra urbes procul a reliquis hominibus habitabant, et quia non poterant ad Ecclesias Episcoporum vel Parochorum convenire, habebant singula monasteria suum Abbatem, Presbyterum, a quo

(1) I. Cor. I, 12.

Sacramenta percipiebant. Id manifeste indicat Augustinus tum lib. I de moribus Ecclesiae cap. 31 et 33. tum in epist. 81. ad Eudoxium Presbyterum, et Abbatem in insula Capraria; item Epiphanius in epist. ad Joannem Hierosolymitanum, ubi dicit, se ordinasse Paulinianum Presbyterum monasterii Bethleemici, quia S. Hieronymus ejus monasterii Præpositus, præ nimia humilitate non audebat Sacramenta fratribus ministrare. Idem apparet ex collationibus Cassiani fere omnibus, ac præcipue XVIII. cap. 13.

Deinde, falsum est Monachos nostros discessionem fecisse ab Ecclesia, cum videamus, eos eundem Pontificem agnoscere, quem reliqua Ecclesia; ab iisdem Episcopis ordinari, a quibus cæteri Clerici; denique eadem populo communicare, cui cæteri Christiani. Si autem, quia habent Ecclesias, et altaria, schismatici essent, essent etiam schismatici omnes Parochi; nulla enim est parœcia, quæ non habeat Ecclesiam, et altaria distincta ab Ecclesia, et altaribus aliarum parœciarum.

Ultimo falsum est, eodem sensu, Monachos dicere: *Ego sum Augustini, ego sum Benedicti, quo Corinthii dicebant: Ego sum Pauli, ego Apollo; isti enim in duobus errabant, dicendo: Ego sum Pauli, ego Apollo.* Primo, quia putabant, vim Sacramenti Baptismi pendere a probitate baptizantis, et ideo gloriabantur, se filios esse spirituales excellentium virorum, ut exponit Augustinus tract. 5. in Joann. et alibi. Et patet primo ex verbis sequentibus: *Num Paulus crucifixus est pro vobis? aut in nomine Pauli baptizati estis?* (1) Secundo ex eo, quod toto illo capite, et tribus sequentibus, ad hunc errorem tollendum, Paulus docet, Apostolos solum esse ministros Christi, Christum autem esse, qui vere, et ex potestate omnia facit, et ideo Deum elegisse indoctos et viles, per quos mundum converteret, ne salus ab hominibus pendere videretur. Tertio ex eo, quod hinc intelligimus, quomodo vere schismata facerent, qui dicebant: *Ego sum Pauli, ego Apollo;* nam tot Baptismata faciebant, quot erant baptizatores, et proinde tot fides et Ecclesias.

Secundo errabant, quod temere judicabant de predicatoribus suis, et alios alii præferebant, ut patet ex illis verbis cap. IV: *Nolite ante tempus judicare etc. Mihi autem*

(1) I. Cor. I, 13. — (2) I. Cor. IV, 5 et 3.

pro minimo est, ut a vobis judicer etc. (2) At Monachi cum dicunt: *Ego sum Augustini, ego Benedicti, solum hoc dicunt ad distinctionem ordinum indicandam. Quod si aliqui ex simplicioribus religiosis interdum contendunt pro gloria suorum Ducum, et B. Franciscum propter stigmata B. Dominico anteponunt, vel e contrario, male faciunt, et incidunt in posteriorem reprehensionem Apostoli, sed nec isti propterea schismatici sunt, nec oportet propter paucos idiotas, universos ordines religiosorum infamare.*

Decimo dicit, §. 19. olim nefas fuisse, mulierem admittere ad votum continentiae ante annum 60. Sed aliud indicat summa illa sollicitudo veterum, Cypriani, Chrysostomi, Ambrosii, Hieronymi, in sacris virginibus custodiendis; si enim Sanctimonialia omnes excederent annum 60, non magna custodia indigeret earum pudicitia.

CAPUT VII.

Quid sit Consilium perfectionis.

Sequitur nunc quæstio de consiliis perfectionis, quam secundo loco tractandam proposuimus. Ac primum explicandum erit, quid sit consilium perfectionis, et in quo differat a præcepto. Secundo, quid sentiant hæretici, et quid Catholici. Tertio, probanda veritas. Quarto, solvenda argumenta.

Quantum ad primum, consilium perfectionis vocamus opus bonum, a Christo nobis non imperatum, sed demonstratum; non mandatum, sed commendatum. Differt autem a præcepto ex parte materiae, ex parte subjecti, ex parte formæ, ex parte finis. Ex parte materiae dupliciter. Primo, quia materia præcepti est faciliior, consilii difficilior; illa enim sumpta est ex principiis naturæ, hæc superat quodammodo naturam: Nam ad servandam conjugii fidem natura inclinat, at non ita ad abstinendum a conjugio. Ambrosius lib. I de virgin. : «Quis, inquit, humano eam possit ingenio comprehendere, quam nec natura suis inclusit legibus? Aut quis naturali voce completi, quod supra usum naturæ sit? E caelo accersivit, quod

imilaretur in terris. » Et Hieronymus, sive quicumque fuit auctor, sermone de assumptione: « Profecto, inquit, in carne præter carnem vivere non terrena vita est, sed cœlestis. »

Secundo, quia materia præcepti bona est, consilii melior et perfectior, loquendo de præceptis, quæ circa eandem materiam versantur, circa quam versantur consilia; consilium enim includit præceptum, et aliquid supra præceptum addit. Augustinus ser. 18. de verbis Apostoli: « Illæ autem, inquit, amantes, quibus terrene nuptiæ viderunt, quæ terrenos amplexus non desideraverunt, usque adeo acceptarunt præceptum, ut non recusarent consilium; ut plus placerent, plus se ornauerunt. »

Ex parte subjecti differunt consilia et præcepta, quod præceptum commune sit omnibus, consilium non item. Augustinus ser. 61. de tempore: « De virginitate dicitur: Qui potest capere, capiat; de iustitia non dicitur: Qui potest facere, faciat, sed: Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum excindetur, et in ignem mittetur. »

Ex parte formæ, quod præceptum vi sua obliget, consilium in arbitrio hominis positum sit. Hieronymus in epist. ad Eustochium de servanda virginitate: « Ubi consilium, ibi offerentis arbitrium, ubi præceptum datur, ibi necessitas est servientis. » Et Augustinus de sancta virginitate cap. 30.: « Neque enim, inquit, sicut non mœchaberis, non occides, ita dici potest, non nubes; illa exiguntur, ista offeruntur: si stant ista, laudantur; nisi fiant illa, damnantur. »

Ex parte finis, sive effectus, quod præceptum observatum habet præmium, non observatum habet pœnam: Consilium autem, si non servetur, nullam habet pœnam, et si servetur, majus habet præmium. Augustinus de sancta virginitate, cap. 14.: « Præcepto quisquis non obtemperat reus est debitor pœnæ. » Et infra: « Sed quoniam devotissimisque peccatis, adæquata est vita æterna, in qua est quædam egregia gloria, non omnibus in æternum victuris, sed quibusdam ibi tribuenda; cui consequendæ, parum est, liberatum esse a peccatis, nisi aliquid ipsi liberatori voveatur, quod non sit criminis non vovisse, sed vovisse ac reddidisse sit laudis: Consilium, inquit Apostolus, do etc. »

CAPUT VIII.

Ponuntur variae sententiæ de Consiliis.

Quantum ad secundum, quatuor sunt de hac re sententiæ, tres falsæ, una vera. Quidam enim volunt ea, quæ nos vocamus consilia, ut voluntariam paupertatem, et continentiam, non esse consilia, sed præcepta. Alii, non esse consilia nec præcepta, sed res indifferentes. Alii, non esse consilia nec præcepta, sed mala et prohibita. Alii denique, esse consilia.

Prima opinio est vetustissima eorum, qui se Apostolicos dicebant, qui, teste Epiphanius heresi 61. et Augustino heresi 40. affirmabant, non posse salvari eos, qui non viverent in cœlibatu, et paupertate, more Apostolorum. Idem, ex parte, docuerunt Encratitæ, auctore Tatiano, S. Justinii discipulo, qui docebant omnes Christianos debere a nuptiis abstinere, et cœlibes vivere, ut Irenæus testatur lib. I, cap. 30. Item Pelagiani, qui teste Augustino, epist. 89 et 106. negabant spem salutis iis, qui non renuntiarent actu omnibus quæ possidebant. Quod idem aut sensit, aut sentire se simulavit Julianus Apostata; nam, teste Nazianzeno orat. 1. in Julianum, lege lata decrevit, ne Christiani ulta se ratione defenderent, etiamsi spoliarentur, vel occiderentur injuste, et rationem legis reddens, dicebat: velle se Christianos cogere, ut Evangelium observarent, quo præceptum esset, ut Christiani nihil possiderent, et percipienti unam maxillam, alteram præberent.

Secundo opinio fuit Joviniani, Vigilantii, Lampetianorum. Jovinianus enim docuit, nullum esse consilium, neque præceptum continentie, cum ejusdem meriti sint virgines et conjugatæ, ut Hieronymus l. in Jovinianum, et Augustinus heresi 82. testes sunt. Vigilantius idem asseruit de paupertate; nam, ut Hieronymus refert in libro contra Vigilantium, assererat ille melius esse opes suas possidere; et ex iis Eleemosynas facere, quam omnia simul dimittere. Lampetiani idem senserunt de obedientia; nam, ut scribit Damasceus heresi 98. volebant Lampetiani, Monachos in cenobiis liberos esse

debere, nec pendere ex præpositi alicujus arbitrio.

Tertia opinio est Joannis Wiclefi, et Lutherianorum, qui primi cœperunt religiones ut malas, vituperare. Joannes Wiclef artic. 21. in Concilio Constantiensi, sess. VIII. dicit, eos qui ingrediuntur religiones eo ipso reddi ineptos ad servanda mandata Dei, ex quo sequitur, continentiam, obedientiam, et paupertatem religiosam non consuli a Deo, sed prohiberi. Lutherus in epithalamio, et libro de votis monasticis. Philippus in locis communibus, cap. de discrimine præcepti et consilii, et in Apologia Confessionis Augustanæ, artic. 27. Petrus Martyr in libro de cœlibatu, et votis monasticis. Calvinus lib. IV Institut. cap. 13. Brentius in Confessione Wirtembergica, capite de votis monasticis, et alii hæretici in genere docent, nullum esse consilium Evangelicum. Quamvis enim Lutherus in assertionem art. 30. admiserit unum consilium, id est, virginitatem, tamen revocavit postea sententiam in epithalamio.

In particulari tria dicunt. Primo, vitam pauperem et cœlibem ducere sub obedientia Prælati, esse meram impietatem et superstitionem, si id fiat ad colendum Deum, id est, si quis putet hæc placere Deo; et esse per se meritoria. Secundo dicunt, voluntariam paupertatem, et obedientiam exhibita ei, cui alioqui non debetur, si non assumatur ad colendum Deum, non esse quidem impiam, tamen esse stultam, et inanem, et proinde malam. Satis enim esse, ferre pauperiem, quam necessitas adfert, et obedire parentibus et magistratibus. Tertio dicunt, continentiam, si non assumatur cum opinione cultus, sed ut instrumentum ad expediendum obeunda munera Evangelii, esse bonam et laudabilem, et sic laudari ab Apostolo, l. Corinth. VII. tamen non esse possibilem, nisi illis, qui sciunt, se habere peculiare Dei donum, quod tam rarum esse volunt, ut Lutherus in epithalamio dicat, neminem posse continere, nisi divino miraculo. Et ubi est unus continens, ibi esse plus quam centum millia, quibus matrimonium necessarium sit.

Quarta sententia est Catholicorum omnium, multa esse vere et proprie consilia Evangelica, sed præcipue tria: Continentiam, Obedientiam, et Paupertatem, quæ nec sint præ-

cepta, nec indifferentia, sed Deo grata, et ab illo commendata.

CAPUT IX.

Asseruntur Consilia Evangelica testimoniiis Scripturæ.

Quæ sententia, ut ad tertium veniamus, probatur primo, Scripturis. Secundo, exemplis primitivæ Ecclesiæ. Tertio, testimoniis veterum. Quarto, rationibus.

Primum testimonium est Isaiæ LVI: *Non dicat Eunuchus. Ego lignum aridum, quia hæc dicit Dominus Eunuchis: qui custodierint sabbata mea, et elegerint quæ ego volui, et servaverint fœdus meum, dabo eis in domo mea, et in muris meis locum, et nomen melius a filiis et filiabus nomen æternum dabo eis, quod non peribit (1).*

Quod hic agatur de continentibus voluntariis, non de abscissis, vel sic natis, qui necessario continent, docent Hieronymus et Cyrillus in hunc locum, Augustinus libro de sancta virginitate, cap. 24. et Basilius in libro de vera virginitate, Ambrosius in exhortatione ad virgines, et Gregorius, III parte pastoralis, cap. 29. et patet ex præmio, quod Eunuchis promittitur. Nec enim ulla ratio est, cur abscissis vel natis Eunuchis promittatur major gloria, quam sit filiorum et filiarum Dei. Addit autem subtiliter Augustinus, Si quis contendat, Isaiam loqui de veris Eunuchis, adhuc juvari causam nostram; nam si Eunuchis, qui continent se, qui non possunt aliud facere, promittitur major gloria, quam justis conjugatis: certe majore ratione promittitur iis, qui se continebunt, etiamsi possent non continere.

Est autem hoc loco observandum illud nomen: *Melius a filiis et filiabus*; posse habere alium etiam sensum, videlicet, ut intelligamus promitti aliquid melius, quam fuissent filii et filiæ, nam verba Hebræa בנין וּבנות, id est, nomen bonum præ filiis et filiabus optime recipiunt hunc sensum, dabo illis qui carent liberis aliquid melius, quam sit habere liberos, et sic etiam veterunt 70 Interpretes: *κόμος ἀνομήτων χριστιανῶν ὕμνος, καὶ ἄρχη*

(1) Isai. LXIV. 3. 4 et 5.

Bigam. Et recidit in idem cum superiore sententia; Nam semper anteponuntur continentia conjugatis, cum istiliberos, illi melius ali- quid habituri sint.

Quod autem continentia Eunuchorum hoc loco non imperetur, sed consulatur, docent iidem auctores, et probat Hieronymus ex il- lis verbis: *Qui elegerint quæ ego volui.* Illi enim dicuntur eligere, qui non coguntur præcepto. Itaque sensus est; Qui elegerint quæ ego voluit, id est, qui transcendentis ea, quæ præcepti accommodans me humanæ imbecillitati, sponte sua elegerint perfectio- ra, quæ ego cupio et vellem. Præterea idem patet ex eo, quod quæ Eunuchi non sunt, etsi postponuntur Eunuchis, tamen non excluduntur a regno cælorum, imo filii et filia vocantur; Ergo non tenentur omnes esse Eunuchi, ergo non est præceptum.

Quod autem continentia non solum sit uti- lis in hac vita, ut adversarii dicunt, sed sit vere meritoria gloriæ singularis, quod tan- quam blasphemiam horrent, patet ex illis verbis: *Nomen æternum dabo eis, quod non peribit,* quod sic exponit Augustinus de sancta virginitate cap. 25: « Quid, inquit, ter- giversaris impia cæcitas? Quid temporalem tantummodo utilitatem promittis continentibus Sanctis? Nomen æternum dabo eis. Et si forte hic ipsum æternum pro diuturno co- naris accipere, addo, accumulo, inculco, nec unquam deerit, quid quaeris amplius? Quid dicis amplius? æternum hoc nomen, quid- quid illud est, Spadonibus Dei, quod utique gloriam quamdam propriam excellentemque significat, non erit commune cum multis, quamvis in eodem regno, et in eadem domo constitutis: Nam ideo forlasse et nomen dic- tum est, quod eos, quibus datur, distinguat a cæteris. »

Sed occurrit Petrus Martyr in lib. de ce- libatu et votis monasticis, ac probat, Isaiam loqui de veris Eunuchis, qui erant apud Ju- daeos: Nam quia eo tempore magna felici- tas erat, habere multam prolem, dicit, Deum voluisse consolari Eunuchos, atque illis id- circo pollicetur se habiturum eos meliore in loco, quam filios et filias, id est, quam Israelitas reliquos, qui non custodiunt legem divinam, si tamen ipsi eandem legem dili- genter observaverint.

At hæc expositio facile refelli potest. Pri- mo, quia contraria est antiquis, sanctissimis,

ac doctissimis Patribus, Basilio, Cyrillo, Am- broσιο, Hieronymo, Augustino, Gregorio, quibus in re dubia multo tutius credi potest, quam uni Apostata, qui mavult Rabbinos Judæorum, quam sanctos Patres Ecclesiæ sequi.

Secundo, quia absurde Petrus Martyr per filios Dei, quibus anteponuntur Eunuchi, intel- ligit Israelitas malos: Nam vel dicuntur filii Dei Israelitæ mali quatenus Israelitæ, vel quatenus mali; non quatenus Israelitæ, quia etiam Eunuchi erant Israelitæ, et proinde filii; quocirca inepta esset collatio: non etiam dicuntur filii, quatenus mali, quia ho- mo, quia malus est, non ex Deo, sed ex Dia- bolo est: Quare per filios conjugati fideles et boni intelliguntur, qui etiam locum bonum habent in domo Dei, sed eis anteponuntur virgines, et continentia, qui locum melio- rem habent, id est, locum sponsæ.

Tertio, quia hoc loco Deus pollicetur Eu- nuchis nomen æternum, id est, celebrem fa- mam, eamque numquam interituram, neque in hoc sæculo, neque in futuro. Ostendat igitur Petrus Martyr, qui sint illi Eunuchi, in qui- bus impletum sit hoc vaticinium; certe non inveniuntur carne abscisso valde celebratos. At nos proferre possumus exercitum innumera- bilem Sanctorum, et sanctarum Virginum, quorum laudibus pleni sunt libri sanctorum Patrum. Itaque ipsa vaticinium hujus tam manifesta impletio in sanctis Virginitibus satis esse deberet ad excludendam carnalem et Judaicam illam sententiam de Carnalibus Eunuchis.

Secundum testimonium Sap. III: *Felix sterilis, et incoquinata, quæ nescivit thorum in delicto, habebit fructum in respectione ani- marum sanctarum, et Spado, qui non ope- ratus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit contra Deum nequissima, dabitur enim ei fidei donum electum* (id est, donum quod- dam singulare, respondens fidelitati ipsius) *et sors in templo Dei. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, et quæ non concidit radix sapientia* (1). Quem locum similem esse su- periori, docet Hieronymus, ubi supra.

Tertium testimonium Matth. XIII. ubi Do- minus comparat regnum cælorum, id est, Ecclesiam, terræ bonæ, cujus una pars red- debat fructum centesimum, alia sexagesi- mum, alia trigesimum. Quem locum expo- nentes Cyprianus de habitu virginum, Hie-

ronymus lib I in Jovinianum, et Augustinus de sancta virginitate cap. 44. et 45. docent, ea parabola distingui meritum casti conjugii, viduitatis et virginitatis. Ex quo apparet, continentiam virginalem esse majus bonum, et magis meritorem apud Deum, quam sit castitas conjugalis, ac proinde esse consilium divinum; quod enim Deus non præcipit, et tamen commendat, et anteponeit aliis rebus, sine dubio consultit.

Quartum est Matth. XIX. cum Apostoli dixissent: *Non expedit nubere,* Dominus ait: *Non omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est, sunt enim Eunuchi, qui de matris utero sic nati sunt, et sunt Eunuchi, qui facti sunt ab hominibus, et sunt Eunuchi, qui seipsos castraverunt propter regnum cælorum. Qui potest capere, capiat* (1). Hic non dari præceptum de continentia, patet ex superioribus; Nam initio hujus capituli Dominus approbavit nup- tias, dicens: *Quod Deus conjunxit, homo non separet;* ergo non prohibet hoc loco nuptias, ergo non præcipit continentiam. Idem patet ex sequentibus: *Qui potest capere capiat.* Nam, ut eleganter ait Augustinus serm. 61. de tempore, de præceptis justitia non potest dici: Qui potest facere, faciat, sed om- nis arbor, quæ non fecerit fructum bonum, excidetur. Quod autem consilium detur, patet ex eo, quod cum Apostoli dixissent: *Non expedit nubere,* Dominus non ait: Imo vero expedit, sed ait: *Non omnes capiunt verbum hoc; qui potest capere, capiat;* id est, ve- rum dixistis, nuptias non expedit, nam im- pedunt potius; tamen non omnes hoc intel- ligunt, sed qui potest assequi, non omit- tat. Quod denique continentia non solum con- ferat corporalem utilitatem, sed præmium habeat in cælo, patet ex illo: *Sunt Eunuchi, qui castraverunt se propter regnum cælo- rum.*

At adversarii, ac in primis Petrus Martyr in lib. de celibatu et votis, illud, *Propter regnum cælorum,* exponunt propter Evange- lium expeditius prædicandum. Contra autem est omnium Patrum expositio, Cyprianus lib. de habitu virginum: « Nec ornari jam, inquit, aut placere ali, quam Domino suo studeant, a quo et mercedem virginitatis ex- pectant, dicente ipso: *Sunt enim Spadones, qui se castraverunt propter regnum Dei etc.* » Ubi regnum Dei exponit Cyprianus virgini- tatis mercedem: non ergo significat prædi-

cationem Evangelii, præsertim cum Cypria- nus de mulieribus virginibus loquatur, quæ non possunt prædicare Evangelium. Hilarius in hunc locum, illud: *Propter regnum celo- rum;* exponit, spe regni celestis quod ad Evangelii prædicationem referri non potest.

Chrysostomus in hunc locum alloquens Eunuchum spirituales: « Gratias, inquit, age Deo, quia magna præmia, rutilantesque coronas habebis, si ita vives, quemadmodum sine aliquo illi præmio. »

Hieronymus lib. I contra Jovinianum: « Proponit, inquit, Agnothetis præmium, invitatur ad cursum, tenet in manu virgini- tatis bravium, ostendit purissimum fontem, et clamitat: Qui silit veniat, et bibat, qui po- test capere, capiat. Non dicit, velitis, nolitis, bibendum vobis est, atque currendum, sed qui voluerit, qui poterit currere atque potare, ille vincet, ille satiabitur. »

Denique Augustinus de sancta virginitate, c. 24: « Christo, inquit, laudanti eos, qui se castraverunt, non propter hoc sæculum sed propter regnum Cælorum, Christianus contradicat, affirmans hoc presenti vitæ esse utile, non futuræ etc. » vide similia apud Bedam et Anselmum in commentario hujus loci.

Quintam est ibidem, ubi adolescenti dicitur: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes et da pauperibus, et habebis thesau- rum in cælo* (2). Quod hic non detur præcep- tum, sed consilium, patet ex ipsa consequen- tia verborum: nam interroganti: *Quid faciam, ut salvus fiam?* Dominus respondit: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Ubi os- tendit, mandatorum observationem sufficere ad salutem; ac deinde subjungit: *Si vis per- fectus esse,* id est, si non es contentus vita æterna, sed aspiras ad excellentem gradum in ipsa vita æterna: *Vade, vende omnia.*

Præterea, si hoc esset præceptum, certe esset præceptum charitatis, at non est; nam charitas non requirit, nisi ut diligamus proximum, sicut nos ipsos; ergo non requirit, ut demus omnia nostra proximis, et nobis nihil servemus, sed satisfacimus ei præcepto, si partim demus, partim retineamus. Quod autem dare omnia mereatur insigne præmium, patet ex illis verbis: *Et habebis thesaurum in cælo.* Sed occurrunt quinque expositiones refellendæ.

Prima est S. Hieronymi et Bedæ in hunc

(1) Sap. III, 13 et 14.

(1) Matth. XIX, 10, 11 et 12. — (2) Matth. XIX, 21 et passim.

locum, ubi docent, juvenem istum non voto discentis, sed animo tentantis ad Dominum accessisse. Ex quo posset aliquis colligere, Dominum quoque non serio respondisse, sed ironice. Refellit Chrysostomus hanc sententiam. Primo, quia nullus Evangelista hunc adolescentem reprehendit, cum tres hanc historiam scribant, nimirum Matth. c. XIX. Marcus cap. X. Lucas cap. XVIII. Secundo, quia Dominus lenissime cum eo locutus est, cum aliqui tentatores aliter excipere soleat. Tertio, quia non abiisset tristis audito verbo Domini, nisi revera serio perfectionem desiderasset.

Adde, quod Dominus *intuitus eum, dilexit illum*, ut ait Marcus, Dominus autem non diligit hypocritas. Ergo B. Hieronymus memoria lapsus est; existimavit enim, hunc juvenem eundem esse cum illo Pharisæo tentatore, de quo Marc. XIV. nam hunc locum Marci allegat, cum tamen Marcus distinguat unum ab altero, ut patet ex cap. X et XIV. Quare Hieronymus quæst. 1. ad Hedibiam, et libro contra Vigilantium, hunc locum expendens, longe aliter exponit. Similiter memoria lapsus est Erasmus, qui in annotatione ad hunc locum scribit, a Chrysostomo hunc adolescentem tanquam tentatorem accusari, cum e contrario potius Chrysostomus eum defendat. Beda quoque in commentario ad cap. X. Marci, aperte mutat sententiam, ac docet falli eos, qui putant hunc adolescentem animo tentantis accessisse.

Altera expositio est Joannis Calvini lib. IV Instit. cap. 13, §. 13. qui primo demonstrat, Dominum non potuisse constituere perfectionem in vendendis omnibus rebus, cum Apostolus I. Corinth. XIII. dicat: *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest* (1). Et ad Coloss. III. dicat, charitatem esse vinculum perfectionis. Deinde explicat ipse locum hunc, ac dicit, adolescentem illum, qui dixerat: *Omnia hæc servavi a juventute mea*, mentitum fuisse, et ideo Christum ei dixisse: *Vade, vende omnia quæ habes*, non ut eum ad hoc faciendum hortaretur, sed ut proposito illi mandato, quod implere non posset, disceret, se esse mentitum; quomodo si jactanti se scire omnia, diceremus: explica igitur nobis, quot sint stellæ in celo, vel grana arenæ in litore maris; Quod adtem ille juvenis non servaverit omnia mandata,

(1) I. Cor. XIII, 3.

probat Calvinus, quia unum ex mandatis est, diligere Deum ex toto corde: qui autem diligit ex toto corde, paratus est omnia dimittere propter Deum; Nec efficitur tristis, si ei dicatur a Deo, ut dimittat omnia, iste autem juvenis, audito Christi verbo, tristis effectus est.

Eadem est expositio Petri Martyris in libro de cœlibatu et votis, ubi addit etiam hoc argumentum: Dominus ait: *Si vis esse perfectus, vende omnia etc.* at perfectio omnibus imperatur Matth. V: *Estote perfecti*; igitur non consilium, sed præceptum fuit huic adolescenti, vendere omnia.

At errare Petrum Martyrem et Calvinum, probatur Primo ex cap. X. Marc. ubi legimus: *Dominus autem intuitus eum, dilexit eum*. Dominus autem non diligit mendaces, igitur credibile est, eum vera dixisse. Neque argumentum Calvini concludit, nam qui diligit ex toto corde, non tenetur facere omnia, quæ Deus consulit, sed solum quæ præcipit. Hic autem Dominum non præcipere, sed consulere, jam probatum est: et rursus probari potest; nam Dominus non absolute dixit: *Vende omnia*, sed sub conditione: *Si vis perfectus esse*.

At, inquirunt, tenebatur esse perfectus, cum sit præceptum: *Perfecti estote*, Matth. V. igitur tenebatur etiam vendere omnia. Sed contra, nam in primis jam supra ostendimus, perfectionem hoc loco positam, non esse præcepti, cum distinguatur ab observatione legis, de qua dictum est: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*.

Neque obstat illud Matth. V: *Estote perfecti*; nam varia sunt genera perfectionis, ut diximus supra capit. 2. Quædam enim est perfectio necessaria ad salutem, quæ consistit in plena observatione mandatorum; quædam est perfectio major, quæ necessaria est non ad salutem simpliciter, sed ad excellentiorem gradum gloriæ in regno colorum, et hæc consistit in observatione consiliorum. De priore igitur perfectione loquitur Dominus Mat. V. de posteriore hoc loco. Id quod rursus hoc modo probatur, nam si hæc perfectio esset præcepti, certe tenerentur omnes Christiani vendere omnia sua, nam ad præcepta omnia omnes tenentur.

Respondet Martyr, hoc præceptum vendendi omnia datum esse solum huic adolescenti, et proinde, illi fuisse necessarium ad

perfectionem, non autem aliis; ille enim est perfectus, qui Deo jubenti obedat.

At contra, sicut cum Dominus ait: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*; indicavit, servare mandata esse medium ad vitam æternam omnibus hominibus. Sic etiam cum ait: *Si vis esse perfectus, vende omnia*; indicavit, vendere omnia esse medium ad perfectionem omnibus hominibus, et non solum illi adolescenti. Præterea, idem probamus ex testimoniis veterum sanctorum Patrum, qui docent, Dominum hoc loco non imperasse, sed tantum hortatum esse, et consuluisse, tanquam perfectionem, vendere omnia, et dare pauperibus.

Ambrosius lib. de viduis, ultra medium: *Ut intelligas, inquit, distantiam præcepti, atque consilii, illum recorderis, cui in Evangelio ante præscribitur, ne homicidium faciat, ne adulterium admittat, ne falsum testimonium dicat; præceptum enim ibi est, ubi est poena peccati. At vero cum se præcepta legis memorasset implesse, consilium ei datur, ut vendat omnia, et sequatur Dominum; hæc enim non pro præcepto dantur, sed pro consilio deferuntur.*

Hieronymus lib. contra Vigilantium: *Quod autem asseris eos melius facere, qui untuntur rebus suis et paulatim fructus possessionum suarum pauperibus dividunt, quam eos qui possessionibus venundatis semel omnia largiuntur, non a me, sed a Domino respondebitur: si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus. Ad eum loquitur, qui vult esse perfectus, qui cum Apostolis patrem, et naviculam, et rete dimittit. Iste quem tu laudas, secundus et tertius gradus est, quem et nos recipimus, dummodo sciamus prima secundis et tertiis præferenda.*

Augustinus epistol. 89. quæstion. 4: *Viderit, inquit, ille juvenis quemadmodum ille legis mandata servaverit, verumtamen magister bonus mandata legis ab ista excellentiore perfectione distinxit; ibi enim dixit, si vis venire ad vitam, serva mandata; hic autem, si vis perfectus esse, vade, vende omnia etc.* Chrysostomus in hunc locum: *Ut alluciat, inquit, ingentem ei mercedem futuram ostendit, et voluntati ejus omnia relinquit.*

Idem probatur ex verbis sequentibus; nam cum Petrus vidisset adolescentem audito

hoc consilio abiisse tristem, dixit Domino: *Eecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te, quid ergo erit nobis?* quasi diceret, ecce nos fecimus quod iste juvenis facere noluit, quid ergo nobis dabis? Cui interrogationi, si vera est Martyris et Calvini sententia, Dominus respondere debuit, nihil vobis dabo, nam soli illi juveni, et illi non serio locutus sum, sed solum ea dixi, ut juvenis intelligeret se fuisse mentitum. At non ita respondit, sed ait: *Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me in regeneratione etc.* Et ne putemus solis Apostolis hæc promitti, audiamus Augustinum epistola 89, quæst. 4. hunc locum exponentem: *Qui, inquit, illius perfectionis de vendendis rebus suis consilium tam grande, tanque præclarum non receperunt, et tamen a damnablebus immunes criminibus evasissent Christum paverunt, non sedebunt quidem cum Christo sublimiter judicaturi, sed ad ipsius dexteram stabunt misericorditer judicandi.*

Ad argumentum Calvini ex Apostolo, respondendo, desertionem omnium rerum posse dupliciter considerari; uno modo secundum se, altero modo ut est actus imperatus dilectionis. Primo modo, desertio omnium rerum non est perfectio, sed tamen est instrumentum ad perfectionem, et sic possumus exponere verba Domini: *Si vis perfectus esse, vende omnia*, id est, sume hoc instrumentum et acquies perfectionem; quia tamen hæc desertio rerum, si absque charitate sit, non salvat hominem, ideo dicitur non prodese, ab Apostolo, I. Corinth. XIII. Secundo modo desertio ipsa potest dici perfectio, sive opus perfectionis, quia includit gradum quendam eximium charitatis, et de hac etiam potest intelligi verbum Domini, ut sensus sit, si vis esse perfectus, vende omnia; nam hinc apparebit te habere perfectam charitatem.

Tertia expositio est Pelagianorum; qui illud: *Si vis esse perfectus*, explicabant, si vis ut tibi nihil desit ad consequendam salutem; ille enim est perfectus, cui nihil deest, et hoc probabant ex illis verbis Domini, Marc. X: *Unum tibi deest*; et ex verbis adolescentis, Matth. XIX: *Quid adhuc mihi deest?* quasi diceret, servavi ista præcepta Decalogi a Mose tradita; nam aliquid aliud faciendum est? cui respondit Dominus, Marc. X: *Unum tibi deest, vade, vende omnia etc.* (1)

At falsam esse hanc expositionem, docet

(1) Matth. XIX, 20; Marc. X, 21 et passim.

Augustinus epist. 89, quæst. 4. ex illis verbis I. Tim. VI : *Divitibus hujus sæculi præcipere, non superbe sapere, nec sperare in incerto divitarum, sed in Deo vivo. Bene faciant divites; sint in operibus bonis, facile tribuant etc.* (1) « Puto, inquit Augustin. quod ista præcipiens, divites instruebat, non fallebat Apostolus, qui non ait, præcipe divitibus hujus Mundi, ut vendant omnia quæ habent, dent pauperibus, et sequantur Dominum, sed non superbe sapere etc. »

Cum ergo Dominus ait : *Si vis perfectus esse, non loquitur de perfectione necessaria ad salutem, sed de alia quadam majore. Et cum ait : « Unum tibi deest, » non vult dicere ad salutem consequendam, sed ad perfectionem istam majorem. Et similiter ille juvenis dicens : Quid adhuc mihi deest? non intelligit ad salutem simpliciter assequendam; jam enim audierat responsum : *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*; sed intelligit ad salutem facilius, et perfectius assequendam, q. d. quid possem adhuc facere utile ad vitam æternam? Quod si quis admittit vellet juvenem petivisse, an aliquid sibi deesset simpliciter ad salutem, dicere poterit a Domino fuisse responsum, nihil ei deesse ad salutem; non enim Dominus ait : *Unum tibi deest, vende omnia*; sed : *Si vis perfectus esse, unum tibi deest*, ut patet ex verbis Matthæi, et Marci simul junctis, q. d. nihil tibi deest ad salutem simpliciter assequendam, sed, si vis perfectus esse, unum tibi deest etc.*

Quarta expositio est Gulielmi de sancto Amore, contra quem scribit B. Thomas opusc. XIX. qui dicebat verba ista Domini debere intelligi secundum animi præparationem, et verum præceptum continere, sicut illa Matth. V : *Si quis te percusserit in unam maxillam, præbe illi et alteram*; (2) quod præceptum est, sed intelligit in animi præparatione, ut Augustinus exponit in epist. 5, ad Marcellinum. Eodem modo videtur intelligere hunc locum Melancthon in locis communibus, cap. de paupertate.

At hæc quoque falsa expositio est, nam exempla Domini, et Sanctorum sunt optima commentaria Scripturarum. Videmus autem Dominum, cum fuit in maxilla percussus, Joan. XVIII. non vertisse alteram, sed dixisse : *Cur me cædis?* Et similiter Apostolum,

cum esset in maxilla percussus, Act. XXIII. non vertisse alteram, sed dixisse : *Percutiat te Deus, paries æqualitate*. Ex quibus exemplis evidenter colligit Augustinus in epist. 5. ilud esse præceptum, sed intelligi in præparatione animi. At vero consilium de relinquendis omnibus rebus, Dominus, et Apostoli, et Sancti plurimi non in præparatione animæ retinuerunt, sed re ipsa et factis impleverunt. Luc. IX. de se Dominus ait : *Vulpes foveas habent, et volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet*. Et Matthæi XIX. Apostoli dicunt : *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te*. (3) Et de S. Anton. scribit Athanasius, quod cum audisset in Ecclesia legi hoc Evangelium : *Si vis perfectus esse, vende omnia, cum mox a Deo edoctum de vero sensu eorum verborum, omnia vendidisse et dedisse pauperibus*. Ex quo apparet de reali desertione omnium facultatum hunc locum esse intelligendum.

Præterea illud præceptum de maxilla præbenda percussori, non potest impleri re ipsa sine damno proximi, et offensione Dei, et ideo intelligimus præcipi solum patientiam, non autem ut re ipsa offeramus alteram maxillam. At vendere omnia, et dare pauperibus, sine ullius damno fieri potest; nemini enim facit injuriam, qui res suas donat pauperibus : idcirco intelligimus hoc consilium re ipsa implendum.

Quinta expositio falsa, est Osiandri, qui, ut refert Alphonsus Virvesius Philippica 20. admittit hoc esse vere consilium Evangelicum, sed non esse datum nisi juveni illi, cum quo Christus loquebatur.

At Contra; Nam in primis non dixit Christus illa verba adolescenti quomodocumque, sed cum conditione, si vellet esse perfectus, ergo consilium illi datum, omnibus fidelibus qui volunt esse perfecti, datur, juxta illud Marc. XIII : *Quod vobis dico, omnibus dico, vigilate*. Præterea quæ Christus dixit alicui ut Principi, accipiuntur dicta omnibus Principibus, ut : *Pasce oves meas*, Joan. XXI, ergo etiam quæ dixit uni ut privatæ personæ, intelliguntur dicta omnibus privatæ personis. Præterea quod Christus hæc dixerit omnibus, patet ex intelligentia Apostolorum, qui hæc sibi etiam dicta crederunt, dicentes : *Ecce nos reliquimus omnia*. Et ex appro-

batione Domini dicentis : *Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis etc.* Ad hæc, ut supra diximus, simillima sententiæ sunt, et ab eodem, atque eidem dictæ : *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*. Et : *Si vis perfectus esse, vende omnia etc.* (1) At prior dicta est omnibus, cur non etiam posterior? Denique S. Antonius teste B. Athanasio, et S. Franciscus teste B. Bonaventura, sibi dictum putaverunt : *Si vis perfectus esse, vende omnia*. Quod idem pluribus aliis testibus probare possemus : Non igitur soli illi juveni datum est consilium hoc.

Sextum testimonium est ibidem de obedientia, ubi Dominus ait : *Et sequere me*; nam quod hæc sequela sit consilium, patet, quia dicitur ei soli : Qui vult esse perfectus, et cui dictum est : *Vende omnia quæ habes*. Quod autem illo : *Sequere me*, significetur obedientia, probatur dupliciter. Primo, quia sequi Christum est imitari Christum; Christus autem factus est obediens usque ad mortem, Philipp. II. Secundo, quia Matth. XVI explicat ipse Christus quid sit sequi se dicens : *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam, et sequatur me* (2). Quod ultimum, est explicatio superiorum, ut sensus sit : Qui vult post me venire, id est, me sequi, abneget se, et tollat crucem suam, et sic sequetur me. Porro abnegare se, nihil est, aliud quam valedicere suo judicio, et suis affectibus et accommodare se alterius judicio, et voluntati.

Dicit aliquis : Abnegare se, est quidem obedire, sed hoc loco agitur de obedientia quæ necessario debetur Deo, non quæ sponte exhibetur homini, sequitur enim : Qui amat animam suam, perdet eam.

Respondeo, hoc loco agi de obedientia, quæ necessario debetur Deo : tamen hinc deduci etiam consilium religiose obedientiæ. Nam hinc habemus, sequi Christum, esse abnegare seipsum, id est, alterius voluntati seipsum subjicere. Habemus autem ex aliis locis duplicem esse Christi sequelam : unam communem, et necessariam omnibus fidelibus, de qua hic agitur, id est, Matth. XVI et Luc. IX et rursum aliam quæ solis iis consulitur, qui volunt esse perfecti, de qua agitur Matth. XIX et Lucæ XVIII. Ergo necesse est duplicem esse abnegationem sui, id est, obedientiam, unam communem et

necessariam omnibus, quæ consistit in obediendo in iis rebus tantum, quæ sunt necessariae ad salutem : alteram majorem et universaliorem, quæ consistit in obediendo in omnibus rebus, etiam non necessariis, modo peccata non sint : qualis obedientia laudatur in Rechabitis Hierem. XXXV, qui obediunt patri suo in iis, in quibus non tenebantur.

Septimum testimonium est I. Corinth. VII, ubi multis modis proponitur consilium continentiæ. *Bonum est*, inquit Paulus, *mulierem non tangere*. Item : *Bonum est homini sic esse*. Item : *Solutus es ab uxore, noli querere uxorem*. Item : *Dico autem inuptis, et viduis, bonum est si se permanserint, sicut et ego*. Item : *Volo omnes vos esse sicut me ipsum*, id est, continentis, sic enim omnes veteres exponunt. Item : *De virginibus præceptum Dei non habeo : consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus a Domino ut sim fidelis* (3). Ubi indicat Apostolus consilium hoc non esse humanum, sed divinum : dicit enim se consilium dare, non ut hominem politicum, sed ut fidelem ministrum Dei. Item : *Qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit, et qui non jungit, melius facit*. Denique de vidua : *Cui vult marital, tantum in Domino; beatior autem erit si sic permanserit secundum meum consilium : puto autem, quod et ego spiritum Dei habeam* (4) : ubi rursum vides tribui consilium hoc Spiritui sancto.

Ad hæc loca respondent adversarii tripliciter. Prima solutio est Lutheri in epithalamio, ubi dicit, Apostolum hoc loco non consulere, sed dissuadere continentiam; Et probat ex eo quod Apostolus in hoc capite laudationi continentiam admiscet, necessitatem matrimonii; nam postquam dixit : *Bonum est homini mulierem non tangere*, statim subjungit : *Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat*; quasi velit dicere, ego quidem vellem hortari ad continentiam, quæ sane præclarum quiddam est, tamen non sinit me hoc facere periculum fornicandi. Idem fere docet Calvinus in commentario hujus loci; ait enim similem esse Pauli sententiam : *Bonum est homini mulierem non tangere* : huic sententiæ, bonum esset homini non comedere, neque bibere, si fieri posset; sed quia non potest fieri sine miraculo, ideo, unusquisque comedat, et bibat.

(1) I. Tim. VI. 17. — (2) Matth. V. 39. — (3) Joan. XVIII. 23; Act. XXIII. 3; Luc. IX. 58; Mat. XIX. 27.

(1) Marc. XIII. 37; Joan. XXI. 17; Matth. XIX. 27 et 20; Marc. X. 21. — (2) Philipp. II. 8; Matth. XVI. 24. — (3) I. Cor. VII. 1, 26, 27, 8, 7 et passim. — (4) I. Cor. VII. 38, 39 et 40.

At Contra; nam in primis verba Pauli apertissima sunt; Non enim dicit bonum esse, sed: *Bonum est*; non ait consilium dare vellem, sed: *Consilium do* etc. Deinde Patres omnes sic exponunt. Vide Chrysostomum et alios in hunc locum. Ambrosium libro de viduis prope finem. Hieronymum lib. I in Jovinianum, et Augustinum libro de sancta virginitate, cap. 13. et sequentibus. Ex quibus Augustinus, quasi prævidisset, unum ex suis Augustinianis apostatis dicitur, Apostolum hoc loco hortari ad nuptias, et deterrere a continentia, diserte scripsit contrarium, sic enim ait, cap. 16. «Hoc modo, inquit, exhortatur ad virginitatem, continentiamque perpetuam, ut aliquantulum a nuptiis etiam deterreret.»

Præterea, si ita est difficile continere, ut isti dicunt, et exemplo ostendunt, cum nulli apud eos continerent: certe Paulus ineptissimus fuit, qui rem impossibilem tantopere laudavit. Et patebit absurditas hujus rei, si quis applicet omnia verba Pauli ad exemplum Calvini. Nonne enim ridiculus fuisset Apostolus, si dixisset, bonum est non comedere? Item, cares cibo, noli quærere cibum? Item, de non comedendo præceptum Domini non habeo, consilium autem do, ut nemo comedat? Item qui comedit, bene facit, qui non comedit, melius facit? Item, non peccat qui comedit, quod vult facit, beator erit si non comederit? Non igitur de re impossibili loquitur Paulus.

Per illud autem: *Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat* (1), non monet Apostolus, ut unusquisque, cui inest aliquid periculum fornicandi, uxorem ducat: nam tuæ omnes omnino debent uxorem ducere, nullo excepto, cum tamen Lutherus ipse excipiat eos, qui habent donum continentie. Nam etiam illis inest periculum fornicandi, cum possint donum illud amittere, et vicini aliquando a tentatione, sed monet, ut qui uxorem duxerunt, illam retineant, et quicumque est fornicaturus, uxorem potius ducat, sicut infra dicit: *Qui non se continet, nubat.*

Altera expositio est Petri Martyris in hunc locum, ubi opponit his verbis Pauli: *Bonum est homini mulierem non tangere*, id est, sine uxore esse, illa verba Dei Genes. II: *Non est bonum hominem esse solum* (2), id est, non est bonum hominem sine uxore esse. Et quia

non debet pugnare Paulus cum Deo, dicit Paulum loqui solum de illis, qui certi sunt se habere continentie donum, Deum autem, de omnibus illis qui hoc dono carent. Et quoniam rarissimi, aut nulli sunt, qui certo sciant se habere hoc donum, inde vult inferre, bonum esse, ut omnes ducant uxores.

At utrinque errat; Nam quod Deus non loquatur de iis, qui hoc dono carent, patet; nam ea verba locutus est Deus ante peccatum Adæ, quo tempore Adam sine ullo dubio carebat mala concupiscentia, et habebat cum cæteris virtutibus etiam donum continentie, ita ut posset continere, si opus esset.

Quod autem Paulus non loquatur de iis solum, qui habent donum continentie, sed absolute pronuntiet, bonum esse viro mulierem non tangere, patet etiam; nam etsi non omnes habent hoc donum, tamen omnes possunt habere, si a Deo illud petant, et proinde omnibus potest convenire Pauli consilium. Nam si ita hoc donum esset a Deo, ut nullo modo esset in nostra potestate continere, et non continere, sicut non est in nostra potestate prophetare, quod exemplum affert Calvinus in commentario hujus capituli, absurde Paulus diceret: *Consilium autem do*. Et: *Quod vult, faciat*; non enim ulla est consultatio, aut electio de eo, quod non est in nostra potestate. Quis enim, nisi stultus, consultaret, an vellet prophetare, vel non prophetare?

Item, idem B. Paulus ibidem dicit, etiam continentiam conjugalem esse donum Dei, et non dari omnibus: *Unusquisque*, inquit, *domum suam habet ex Deo, unus quidem sic, alius autem sic*. Peto igitur, qui non habet donum continentie conjugalis, quid agat? Num licebit ei fornicari? Responderunt, non licere fornicari, quia etsi non habet donum continentie, tamen habebit, si a Deo petat. Idem ego dicam de continentia virginali. Verba igitur Dei et Pauli aliter concordanda sunt. Deus loquitur de bono speciei, Paulus de bono individui. Item, Deus loquitur pro eo tempore, quo mundus erat vacuus, Paulus pro eo, quo mundus est plenus. Denique, Deus loquitur de bono, quod refertur ad vitam temporalem, Paulus autem de bono, quod refertur ad vitam æternam, ut jam probabimus.

(1) I. Cor. VII, 2. — (2) I. Cor. VII, 1; Gen. II, 18.

Est ergo Tertia solutio, quod Paulus sive suadeat continentiam, sive non, solum illam laudet tanquam utilem ad aliud, non autem ut per se Deo gratam et meritoriam: Hanc autem utilitatem non eodem modo exponunt; Nam Lutherus in Epithalamio non agnoscit aliam utilitatem quam temporalem, quia nimirum liberat a curis, et afflictionibus multis, quæ necessario sunt annexæ matrimonio: «Vult, inquit, S. Paulus hoc verbum spiritualiter intelligi, ubi ait, bonum est homini, mulierem non tangere, ut hoc bonum non sit dictum de merito coram Deo, sicut hactenus textus ille etiam a S. Hieronymo est expositus, sed dictum est, de temporali bono, commodo, et quiete in hac vita, quibus homo castus antecellit conjugatos; siquidem is, qui sine conjugio caste vivit, ab his molestiis, et tribulationibus, quæ in matrimoniali statu sunt, liber est.»

At Melancthon in locis, cap. De castitate, Martyr in hunc locum Apostoli, et alii non solum hanc utilitatem temporalem agnoscunt, sed etiam aliquam spiritualem, quod nimirum qui uxore carent, expeditiores sunt ad orandum, predicandum etc. Nos autem præter has duas agnoscimus tertiam, nimirum ad placendum Deo, et præmia maxima promerenda. Et quidem ad refellendum Lutherum sufficere deberet, quod idem omnino senserat Jovinianus, quem his verbis refellit Augustinus, libro de sancta virginitate, cap. 13. «Unde, inquit, mirabiliter desipiunt, qui putant hujus continentie bonum non esse necessarium propter regnum celorum, sed propter præsens sæculum, quod scilicet conjugia terrenis curis pluribus, atque arctioribus distenduntur, qua molestia virgines, et continentes carent etc.»

At, inquit, Apostolus dicit: *Arbitror hoc bonum esse propter præsentem necessitatem*. Et infra: *Tribulationes tamen carnis habebunt hujusmodi.*

Respondeo, illud *Propter præsentem*, vel, ut nos legimus: *Instantem necessitatem*, non significare propter præsentem molestias fugiendas, sed propter temporis brevitatem, quia Dominus prope est, et dies illi propinquant, de quibus dicitur: *Vae prægnantibus, et nutriendis in illis diebus* (1): ut exponit Hieronymus, libro contra Helvidium, libr. I contra Jovinianum, et in epist. ad Eustochium de virginitate, et patet ex Apostolo

hoc loco, qui quasi explicans quid sit præsens necessitas, ait: *Tempus breve est*, et rursum: *Præterit enim figura hujus mundi*. Illud autem: *Tribulationes tamen carnis habebunt hujusmodi*, intelligitur quidem de afflictione temporali, quam patiuntur conjugati, sed non ad eam solam fugiendam, docet B. Paulus bonam esse continentiam: imo, ut pulchre exponit Hieronymus, lib. I contra Jovinianum, ne quis putaret, conjugatos esse quidem inferiores virginibus quantum ad spiritualia, sed tamen esse feliciores quantum ad carnalia, ideo addit eos etiam miseros esse quoad carnalia, et propterea nullam esse causam ambigendi, sitne melius continere an nubere.

Jam vero contra Philippum, et Martyrem, sunt in hoc ipso capite duo vel tria loca. Primus est: *Mulier inapta, et virgo cogitata que Domini sunt, quomodo placeat Deo, ut sit sancta, et corpore, et spiritu* (2). Ubi Apostolus dicit, virginitatem esse sanctitatem corporis, et spiritus, et per eam nos placere Deo; sensus enim est, sicut mulier conjugata cogitat, quomodo se pulchram conservet, ut sic placeat viro suo, sic virgo cogitat, quomodo servet corporis integritatem, et sanctitatem, ut per eam placeat Deo. Hieronymus lib. I contra Jovin. hoc exponens: «Illa, inquit, virginitas hostia Christi est, cujus nec mentem cogitatio, nec carnem libidinis maculavit»: ubi vides virginitatem hostiam Dei nominari; proinde rem esse, qua colitur Deus, et quæ placeat Deo.

Secundus est: *Non ut laqueum vobis injiciam, sed ad id quod honestum est, et quod facultatem præbeat sine impedimento Dominiam observandi* (3): ubi Apostolus dicit, continentiam et per se honestam, ac decoram esse, et proinde Deo caram, et simul utilem ad aliud, id est, ad orandum sine intermissione.

Tertius est: *Beatorum autem erit si sic permanserit* (4), id est, ut exponit Ambrosius, dignior in futuro sæculo.

Accedat Ultimo Augustinus libro de sancta virginitate, cap. 14. ubi sic ait: «Quoniam adeunda est vita æterna, in qua est quedam egregia gloria, non omnibus in æternum victuris, sed quibusdam ibi triebunda, cui consequendæ non satis est liberatam esse a peccato, nisi ipsi liberatori voveatur aliquid quod non sit criminis non vovisse, sed vo-

(1) Math. XXIV, 19. — (2) I. Cor. VII, 34. — (3) Id. 35. — (4) Id. 40.

visse ac reddidisse sit laudis, ideo ait Apostolus: Consilium autem do. »

Octavum testimonium est, I. Cor. IX, quo toto capite Paulus conatur ostendere, se plus fecisse quam sibi esset præceptum, et propterea singularem gloriam apud Deum meruisse. Nam cum Dominus ordinasset iis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere, Paulus maluit gratis Evangelium prædicare, et sic facere opus supererogationis: *Melius, inquit, est mihi mori, quam ut gloriam meam quis evacuet. Nam etsi evangelizavero, non est mihi gloria; necessitas enim mihi incumbit: Væ enim mihi est, si non evangelizavero. Quæ est ergo merces mea? ut Evangelium prædicans, sine sumptu ponam Evangelium (1).*

Respondet Petrus Martyr in commentario huius loci, Paulum non loqui de opere supererogationis, sed de opere debito coram Deo, licet non debito secundum iudicium hominum, et ideo etiam nomine gloriæ vult intelligi glorificationem coram hominibus, non coram Dei tribunali. Et probat tripliciter. Primo, quia Paulus ait: *Melius est mihi mori, quam ut gloriam meam quis evacuet.* Ad pro opere non necessario, quale est supererogationis, nemo debet mortem subire, sed solum pro necessario, ergo loquitur de opere necessario coram Deo; ex quo tamen sequitur gloriatio coram hominibus, qui illud opus iudicare possunt non necessarium.

Secundo, quia Paulus desperat de mercede, nisi hoc opus faciat, ait enim: *Et si evangelizavero non est mihi gloria, id est, si prædicavero accipiendo sumptus a populo, nihil lucrabor: Unde sequitur? Quæ est ergo merces mea? Ut Evangelium prædicans sine sumptu ponam Evangelium;* ergo loquitur de opere debito, quod nisi fiat, perditur tota merces.

Tertio, quia dicit, ut non abuter potestate mea; et ne quod offendiculum ponam Evangelio Christi; At abuti potestate, et offendiculum ponere Evangelio, peccatum est. Ita concludit Martyr, Apostolum Paulum graviter peccatum fuisse si accepisset sumptus a populo, quia hoc modo impedivisset cursum Evangelii.

In hac explicatione duo sunt errores Martyris. Primus, quod per gloriam, quam sibi tribuit Paulus, intelligit glorificationem coram hominibus, non coram Deo. Nam in primis

B. August. lib. de opere Monachorum, cap. 10. contrarium scribit his verbis: « Bonum est magis mihi mori, quam ut gloriam meam quis evacuet. Quam gloriam? nisi quam habere voluit apud Deum in Christo »: hæc August. Ubi vide quam aperte Martyri contradicat. Deinde verba Pauli aperte ostendunt, eum loqui de gloria apud Deum, id est de merito cujusdam excellentis gloriæ, quam expectabat opere isto supererogationis; nam infra, id quod vocavit gloriam, vocat mercedem. *Quæ est ergo merces mea etc.* At certe non expectabat Paulus mercedem ab hominibus, sed a Deo. Denique si Paulus gloriarer coram hominibus, quasi de opere indebito, quod tamen revera coram Deo debitum esset, falso gloriarer, quod quis dicat, nisi forte aliquis Petrus Pseudomartyr?

Secundus error est, quod dicit Paulum peccatum fuisse, si accepisset sumptus a populo, et proinde opus ejus fuisse debitum, non supererogationis. Nam in primis Paulus in toto isto capite nihil aliud agit, quam ut probet sibi licuisse vivere ex populi sumptibus; id enim probat, Primo, exemplo aliorum Apostolorum. Secundo, exemplis militum, Pastorum, Agricolarum. Tertio, ex lege Moysi. Quarto, ex Christi ordinatione. Quinto, ex ipsa natura.

Præterea ita exposuerunt omnes Patres. Chrysostomus in hunc locum: « Quæ; inquit, supra præceptum fiunt nulla, secundum hoc dictum, mercedem consequuntur; quæ autem sub præcepto continentur, non fidem. » Ambrosius bis repetit Paulum sibi licita illicita fecisse. Augustinus libro de opere Monachorum, cap. 5: « Audiverat, inquit, stabularius, ad quem vulneratus ille perductus est, si quid amplius erogaveris, in redeundo reddam tibi: amplius ergo erogabat Paulus, qui suis, ut ipse testatur, sumptibus militabat. » Denique Apostoli ceteri sumptus a populis accipiebant, ut hic Paulus dicit, nec est verisimile eos peccasse, ergo nec Paulus peccasset accipiendo.

Respondet Martyr, non esse eandem rationem Pauli, et aliorum; nam alii non habuerunt Pseudoapostolos æmulos, ut habuit Paulus. At hoc nihil valet; nam aliqui non recte probaret exemplo aliorum Apostolorum B. Paulus se potuisse a populo. Responderi enim potuisset, non esse eandem

rationem eorum Apostolorum, et suam. Deinde Paulus non abstinit ab accipiendis sumptibus propter Pseudoapostolos, sed ne gravaret populos, ut ipse dicit, I. Thessal. II, et II. Thessal. III. Imo propter Pseudoapostolos debuisset potius accipere sumptus. Illi enim de hoc Paulum accusabant, ut Cajetanus bene animadvertit, quod Paulus non videretur versus Apostolos, cum non viveret more aliorum Apostolorum. Quocirca ille in toto isto capite probat se esse verum Apostolum, et se posse accipere sumptus si velit.

Ad Primum argumentum dico, falsum esse, non licere mori pro opere supererogationis; quot enim sacræ virgines occisæ sunt, quia nuptias recusaverunt.

Ad Secundum respondet Anselmus in hunc locum, Paulum desperare de gloria, si solum evangelizet propter alimenta temporalia. Possumus secundo et melius dicere, Paulum cum ait: *Si evangelizavero non est mihi gloria etc.* non desperare de gloria simpliciter, sed de gloria quadam singulari, quæ debetur operi supererogationis, ut exponit Chrysostomus.

Ad Tertium dico cum Chrysostomo hom. 8. de penitentia, et cum Oecumenio et Theophylacto in hunc locum, Paulum accepisse nomen abusus pro vehementi usu; voluit enim dicere, ne quantum possum utar potestate mea. Neque est hoc novum; nam alii etiam auctores tum sacri, tum profani utuntur hac voce in bonam partem. Tria enim significat vox *καταχρησται*, et Latine, abuter. Primo, uti re aliqua contra ejus institutionem, et hoc malum est. Secundo, uti præter institutionem, et hoc non est malum; unde est figura *καταχρησται*: S. Paulinus epist. 11. ad Severum: « Itaque, inquit, prompto filii Imperatoris assensu mater Augusta patefactis ad opera sancta thesauris toto abusa fisco est. » Tertio, uti simpliciter, ut apud Platonem epist. 8. et alios auctores.

Quod autem ait: *Ne quod offendiculum ponam*, dico ibi offendiculum non significare scandalum, sed interruptionem, est enim Græce *ἐμπόδιον*. Metuebat enim Paulus, ut aliqui avariores, ne deberent alere concionatores, ab Evangelio retardarentur; hic autem metus poterat communis esse Paulo cum ceteris Apostolis, qui tamen hoc non obstante, sumptus a populo capiebant. Ex quo intelligimus non fuisse peccatum accipere

sumptus a populo, etiamsi inde sequeretur aliqua retardatio cursus Evangelii; nam illa retardatio non oriebatur culpa Apostolorum, qui utebantur jure suo, sed culpa auditorum. Tamen B. Paulus maluit pati famam, et laborem, quam ullo modo Evangelii cursus retardaretur.

Adde postremo, quod si illa verba: *Ut non abuter potestate mea*; et illa: *Ne offendiculum ponam*, significarent Paulum peccatum fuisse, si a populo sumptus accepisset, sequeretur eum non potuisse apud homines gloriam tamquam de opere indebito. Nam si ipse dicit se debuisse illud facere, idque hominibus dicit, quomodo gloriarer se fecisse opus indebitum? Ergo Petrus Martyr secum ipse pugnat, dum docet, Paulum gloriam apud homines de opere indebito; et tamen inducit eundem Paulum dicentem, se debuisse illud opus facere, et peccatum nisi fecisset.

Nonum testimonium est Apoc. XIV, ubi legitur: *Nemo poterat dicere canticum nisi illa centum quadraginta quatuor millia; hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim sunt, et sequuntur Agnum quocumque iterit (1).* Ex quo testimonio apparet, singulare præmium habere virgines, quandoquidem canunt canticum, quod nulli alii Beatorem canere possunt.

Respondet Magdeburgens. Cent. I. lib. II, cap. 4. col. 434. hunc locum debere intelligi mystice de iis, qui non sunt maculati idololatria, quæ vocatur fornicatio Babylonis, meretricis magne.

At contra. Nam in primis Joannes indicat paucos quosdam fuisse istos virgines, qui soli canticum illud dicere poterant; pauci enim sunt centum quadraginta quatuor millia, si cum illa turba magna Sanctorum comparentur, quæ præ multitudine numerari non poterat, quam idem Joannes vidit Apoc. cap. VII. At major pars Sanctorum immunis fuit ab idololatria, ut notum est. Præterea Joannes non diceret, cum mulieribus non sunt coinquinati, sed cum muliere, si intelligeret de fornicatione Babylonis.

Denique Patres de veris virginibus exponunt, Primasius, Beda, Oecumenius, et Anselmus in hunc locum, Hier. libro contra Helvidium in fine, Greg. III parte pastoralis, cap. 29. et Augustinus de S. Virginitate, cap. 27 et sequentibus, qui inter cætera sic

(1) I. Cor. IX, 15, 16, 17 et 18.

(1) Apoc. XIV, 3 et 4.

ait cap. 29. : « Videbit vos cætera multitudine fidelium, quæ Agnum ad hoc sequi non valet : videbit nec invidet, et collatando vobis quod in se non habet, habebit in vobis. Nam et illud canticum novum, proprium vestrum, dicere non poterit, audire autem poterit, et delectari vestro tam excellenti bono. Sed vos qui et dicetis, et audietis, quia et hoc quod dicetis, a vobis audietis, feliciter exultabit, jucundiusque regnabit. » Hæc de Scripturis.

CAPUT X.

Idem asseritur exemplis.

Secundo probatur exemplis primitivæ Ecclesiæ. Nam constat mox initio nascentis Ecclesiæ plurimos cepisse colere continentiam, et vitam communem, rebus omnibus dividendis, quod in testamento veteri rarissimum fuerat. Nec potuit ejus novitatis alia esse causa nisi prædicatio Christi et Apostolorum. Actor. IV legitimus, quotquot erant possessores agrorum et domorum, iis venditis, pretia attulisse ad pedes Apostolorum. Unde hoc? nisi quia audierant Dominum id consulis.

Porro continentiam tam multi certatim arripiebant, ut Actor. XXI legamus, unum Philippum quatuor filias habuisse, et omnes virgines fuisse, quas certe non ad tempus aliquot virgines credere debemus, sed perpetuo, et ex electione; refert enim id Lucas tanquam aliquid magnum, quod videlicet uni homini essent quatuor filie virgines. At quid magni est habere quatuor filias virgines, quæ ubi maturæ fuerint, nupturæ sint? Adde, quod Euseb. lib. III hist. cap. 30, ex Polierate docet, filias Philippi in virginitate consensisse.

Præterea Philo Judæus in lib. de vita contemplativa, testatur plurimos suo tempore, id est, initio Ecclesiæ, vitam communem et cœlibem duxisse; ait enim, talia hominum collegia fuisse in multis orbis terræ partibus, tam apud Græcos, quam apud barbaros, sed præcipue in Ægypto. Justinus ex Græcis ferme antiquissimus in Apologia secunda ante medium ait, apud nullam gentem ita cœlibatum, ut apud Christianos,

ubi sunt plurimi utriusque sexus usque ad senectutem in virginitate permanentes. Quod idem scribit Tertullianus antiquissimus Latinorum in Apogetico, cap. 9.

CAPUT XI.

Idem asseritur testimoniis Patrum.

Tertio probatur ex clarissimis Patrum testimoniis, tum Græcorum, tum Latinorum; et quia testibus abundamus, omittam eos, quorum testimonia hæretici non recipiunt, ut Dionysium, et Ignatium, et similes.

Origenes in cap. XV ad Rom. : « Ea, inquit, quæ supra debitum facimus, non facimus ex præceptis. Verbi causa : Virginitas non ex debito solvitur, neque enim per præceptum expetitur, sed supra debitum offertur. »

Eusebius lib. I demonst. Evang. cap. 8. : « Quocirca, inquit, in Ecclesia Dei duo modi vivendi instituti sunt. Alter quidem naturam nostram, et communem hominum vitæ rationem excedens, non nuptias, non sobolem, non substantiam, non opum facultatem requirens, et soli divino cultui, ex immenso rerum cœlestium amore addictus, et talis quidem existit in Christianismo perfectæ vitæ modus. Alter vero remissior atque humanior, hic et modesto conjugio, et sobolis procreatione implicatur, et rei familiaris curam assumit, et justè militantibus, quæ sint agenda describit, agros quoque et mercaturam adjuncta religione non negligit, et his quidem secundus pietatis attributus est gradus. » Et quod uterque vitæ modus a Christo sit institutus, initio capitis aperte docuit.

Athanasius in lib. de Humanitate Verbi, ultra medium : « Quis, inquit, hominum, vel post mortem, vel in vita auctor servandæ virginitatis fuit? at non contra arbitratum est, eam virtutem præstari non posse? Attamen Salvator noster, et omnium Rex Christus, tantum valuit in hujusmodi præceptis, ut pueri nondum maturi legum disciplinæ, virginitatem, quæ supra leges est, profiteantur. » Nota, vocari hic præcepta, non leges obligantes, sed institutiones, et doctrinam, alioqui pugnaret ipse secum, cum et præ-

ceptum vocat, et supra legem esse dicit.

Basilus in lib. de Virginitate, ultra medium : « Voluit enim Dominus, inquit, non præceptum esse ipsum virginitatis recte factum, sed insigne animæ, virtutis studiosæ ex propria ac libera potestate, id quod supra mandatum, et supra naturam est, a seipsa perpetrantis. »

Epiphanius, hæres. 48. : « Gaudet quidem, nimirum Ecclesia, his qui approbatum Dei cultum præstare possunt, virginitatem exercere diligunt, verum unas nuptias honorat etc. »

Joannes Chrysostomus homil. 8. de pœnitentia : « Nequaquam, inquit, Dominum incuses, haud mandat impossibilia, multi et ipsa superant mandata. » Et infra, posteaquam exempla posuit de continentia et paupertate, ait in persona Dei : « Non cogo, non gravo, sed proficientem quidem coronabo; non proficientem non punio. »

Gregorius Nazianzenus orat. 4. in Julianum, ultra medium : « Quomodo, inquit, illud non animadvertis omnium sapientissime et ingeniosissime, atque ad virtutum arcem et verticem Christianos coarctans, qui in legibus nostris alia parenti necessitate imponunt, nec sine periculo prætermitti possunt, alia non necessitate constringunt, sed in electione, et voluntate posita sunt, ac proinde hanc rationem habent, ut qui ea custodierint, honore, et præmiis exornentur, qui autem minus ea explerint, nihil periculi pertimescant. »

Jam ex Latinis, Cyprianus lib. de Habitu virginum, prope finem : « Neque hoc jubet Dominus, » inquit, « sed hortatur, neque jugum necessitatis imponit, quando manet voluntatis arbitrium liberum : sed cum habitationes multas apud Patrem suum esse dicat, melioris habitaculi hospitia demonstrat. Habitacula isto meliora vos petitis, carnis desideria castrantes, majoris gratiæ præmium in cœlestibus obtinetis. »

Ambrosius lib. de Viduis, ultra medium : « Qui præceptum, inquit, impleverint, dicere possunt, servi inutiles sumus, quod debemus facere, facimus; Hoc virgo non dicit, non dicit ille, qui bona sua vendidit. » Et infra, « Ideo ergo præceptum non datur, consilium datur; præceptum enim castitatis est, consilium integritatis. »

Hieronymus lib. I. contra Jovinianum : « Proponit Agonothetes præmium, invitat ad cursum, tenet in manu virginitatis bra-

vium, ostendit purissimum fontem, et clamat : Si quis sitit, veniat, et bibat; non dicit, velitis nolitis, bibendum vobis est, atque currendum; sed qui voluerit, qui potuerit currere atque potare, ille vincet, satiabitur, et ideo plus amat virgines Christus, quia sponte tribuunt, quod sibi non fuerat imperatum, majorisque gratiæ est offerre quod non debeas, quam reddere quod exigaris. »

Gregorius lib. XV Moralium cap. 5. : « Electi, inquit, nonnunquam plus student agere, quam eis dignatus est Dominus jubere; carnis enim virginitas nequaquam jussa est, sed tantum laudata; Nam si illa juberetur, nimirum conjugium jam culpa crederetur; et tamen multi virtute virginitatis polent, ut videlicet plus impendant obsequio, quam acceperunt præcepto. » Hæc ille. Vide etiam tercia parte pastoralis, cap. 28 et 29.

Augustinus lib. de Sancta Virginitate cap. 30. loquens de præceptis et consiliis : « In illis, » inquit, « Dominus debitum imperat vobis, in his autem, si quid amplius supererogaveritis, in redeundo reddet vobis. » Et serm. 48. de verbis Apostoli : « Ambierunt, » inquit, « virgines illam majorem pulchritudinem cordis sui, tanquam dicerent : quid jubes? ne adulteræ simus? Hoc præcipis? amando te plus facimus, quam præcipis. » Et in Enchirid. capit. 121 : « Quæcumque, » inquit, « mandat Deus, ex quibus unum est, Non mœchaberis; et quæcumque non jubentur, sed speciali consilio monentur, ex quibus unum est, Bonum est homini mulierem non tangere, tunc recte fiunt, cum referuntur ad diligendum Deum, et proximum, et in hoc sæculo, et in futuro. » Ex his apparet, quanto mendacior Calvinus dicat. lib. IV Instit. cap. 13. §. 12. nulli veterum venisse in mentem; quod Christus aliquid consulerit.

CAPUT XII.

Idem confirmatur naturali ratione.

Ultimo probatur ratione desumpta, tum ex corporibus naturalibus, tum ex politicis Rebuspublicis. Videmus enim in qualibet re naturali, duplicem esse perfectio-